

Motion till riksdagen 2006/07:Fö238

av Peter Rådberg m.fl. (mp)

Utgiftsområde 6 Försvar och internationell beredskap

1 Sammanfattning

Grundläggande för Miljöpartiet de grönas försvars- och säkerhetspolitik är insikten om att man först och främst sparar liv, men också resurser, på att utveckla och främja en konfliktförebyggande kultur. De åtgärder som sätts in i förebyggande syfte är den mest effektiva investeringen för fred. Miljöpartiet vill framhålla vikten av att personer som arbetar internationellt med bl.a. konflikthantering har en gedigen utbildning och förståelse för vad som krävs för att uppnå långsiktig fred. Här har fredsforskningen mycket att bidra med. Det är centralt med ett brett säkerhetsarbete. Den verksamhet som stärker vår säkerhet måste omfatta allt från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till hanterande och återuppbyggande.

Miljöpartiet vill fortsätta att spara på det militära försvaret. Miljöpartiet riktar i sitt budgetförslag den största delen av besparingarna mot anslaget 6:2 Materiel och anläggningar. Regeringen föreslår att pengar tillförs den internationella verksamheten. Miljöpartiet menar att pengar istället skall omfördelas inom ramen.

När det militära försvaret sätts in är det generellt sett resultatet av ett misslyckande, men när det väl används skall det vara adekvat utrustat, tränat och organiserat.

Miljöpartiet anser att internationell verksamhet skall vara dimensionerande och styrande för materielinköp, utbildnings- och personalförsörjningssystem. De förband som organiseras för den internationella verksamheten skall vara de som är efterfrågade, inga andra intressen får styra.

Miljöpartiet avvisar regeringens förslag på en rad områden där man låser fast utvecklingen för lång tid, det gäller bl.a. förslag om nischer inom materieförsörjningen, insatsorganisationen och materielplan.

Inom några områden aviserar regeringen förändringar, bl.a. en ny strategi för internationella militära insatser samt en ökad internationell ambition, men om man samtidigt låser fast grunderna haltar helheten redan från början. Risken är att riksdagen i och med detta lägger fast en grund som redan när beslu-

Fel! Okänt namn på

tet fattas krackelerar och där de långsiktiga konsekvenserna av dessa beslut är både oklara och kontraproduktiva.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.....	5
4.1	Miljöpartiets försvarspolitiska utgångspunkter.....	5
4.2	Krishantering	7
4.3	Strategi för deltagande i internationella insatser.....	7
4.4	Försvarsförvaltning.....	8
4.5	Insatsorganisation	9
4.5.1	Marina stridskrafter.....	10
4.5.2	Flygstridskrafter	11
4.6	Materielfrågor.....	11
4.7	Exportfrämjande	13
4.8	Nischer för materielförsörjningen.....	13
4.9	Försvarsmiljöfrågor	14
4.10	Jämställdhet och arbete mot diskriminering	14
4.11	Pliktfrågor.....	15
4.12	Utredning maritim verksamhet	16
4.13	Personalförsörjning.....	16
4.14	Hemvärnsmän och förvaring av vapen i hemmet	16
4.15	En vidgad frivilligkrets.....	17

Fel! Okänt namn på

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att internationell verksamhet ska vara dimensionerande och styrande för materielinköp, utbildnings- och personalförsörjningssystem.
2. Riksdagen begär att för regeringen återkommer med en mer utvecklad modell för hur man avser att förbättra riksdagens möjligheter att utöva sin finansmakt och kunna bestämma hur medlen för det militära försvaret ska användas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredningen som har i uppdrag att se över och lämna förslag till utformningen av ett system med en krisledande myndighet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andra utgångspunkter för en nationell strategi för deltagande i internationella militära insatser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationell övningsverksamhet i den nationella strategin för deltagande i internationella militära insatser.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om harmonisering av anmälningar till internationella styrkeregister och den nationella strategin för deltagande i internationella militära insatser.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den aviserade nationella strategin för Sveriges deltagande i internationella militära insatser ska föreläggas riksdagen för beslut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om redovisning i vårbudgeten av besparingarna inom stödmyndigheterna för budgetåret 2006/07.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upprättande av avvecklingsorganisationen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatsorganisation.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte låsa sig vid propositionens inriktning om ytstridsfartyg i insatsorganisationen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte låsa sig vid propositionens inriktning på ubåtar i insatsorganisationen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om redovisning av de operativa skäl som ligger bakom förslaget med fyra operativa ubåtar i insatsorganisationen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stopp för nya statliga satsningar på ubåt A 26.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Visbyserien.

Fel! Okänt namn på

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stopp för anskaffning av TMS.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ny objektsram för JAS 39 Gripen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslaget till investeringsplan för Försvarmakten för 2007–2009.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling och anskaffning av angivna materielprojekt under 2007.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad materielredovisning och ökad öppenhet gentemot riksdagen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det förslag till ”materielmekanism” som redovisas i propositionen avsnitt 3.8.1.5.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om exportmöjligheter som en faktor i materieförsörjningen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nischer för materieförsörjningen.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om metoder för att säkerställa att miljöskydd ur ett hållbarhetsperspektiv beaktas vid internationella övningar och insatser.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om redovisning av pågående och kommande arbete med försvarsmiljöfrågor nationellt och internationellt.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om redovisning av jämställdhetsarbete och åtgärder mot diskriminering.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en redovisning av arbetet samt en handlingsplan när det gäller resolution 1325, jämställdhet och diskriminering.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en parlamentarisk utredning om pliktens tillämpning och framtid utifrån de förändringar som har skett inom försvaret och de internationella ambitionerna.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffad plikt och frivillig mönstring för kvinnor och män.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av utformningen av den maritima verksamheten.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyndsamt hantering av personalförsörjningssystemet utifrån Försvarmaktens redovisade förslag.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändring av villkoren för hemvärnsmäns möjlighet att förvara vapen i hemmet.

Fel! Okänt namn på

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla organisationer som med uthållighet och kvalitet bidrar till samhällets krishanteringsförmåga ska kunna komma i fråga för ekonomiskt stöd.
34. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt uppställningen:

UO 6	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	Förslag	Beräknat	Beräknat
		2007	2008	2009
Totalt utgiftsområdet		-900	-2 500	-4 500
Anslag				
6:1	Förbandsverksamhet, beredskap och	-400	-500	-1 000
6:2	Materiel och anläggningar	-500	-2 000	3 500

4 Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

4.1 Miljöpartiets försvarspolitiska utgångspunkter

Kampen för en hållbar utveckling, både miljömässigt och socialt, är i förlängningen en kamp för fred. Vi kan minska risken för konflikter genom riktade åtgärder mot krisernas grundorsaker inom ramen för arbetet för en rättvis och hållbar utveckling. FN:s säkerhetsråd har slagit fast behovet av att förebygga väpnade konflikter genom att angripa deras grundorsaker som fattigdom, brist på demokrati och mänskliga rättigheter, och utnyttjandet av naturresurser. Som världen ser ut idag, med en orättvis fördelning av resurser, samhällen som inte är jämställda och en galopperade miljöförstöring där klimatförändringarna utgör en avgörande del, måste förmågan att identifiera strukturella riskfaktorer, i syfte att få en tidig varning, öka radikalt. Det är en förutsättning för framgångsrik konfliktförebyggande verksamhet, vid sidan av staters och organisationers engagemang och vilja att avsätta resurser.

Miljöpartiet anser att det finns ett värde i att söka ett brett samförstånd kring grundläggande försvars- och säkerhetspolitiska frågor. Frågor om t.ex. militär alliansfrihet och säkerhetspolitisk linje, strategiskt viktiga krigsmaterielprojekt eller mer långsiktiga samhällsförändringar i Sverige och omvärlden som påverkar säkerhetssituationen bör dryftas så brett och med så stor öppenhet som möjligt. Regeringen bör vara generös med information till och dialog med riksdagens partier. Det av riksdagen vid ett flertal tillfällen uttryckta kravet på formellt beslutsfattande och ökad öppenhet kring bl.a. materielprojekt måste efterlevas.

Fel! Okänt namn på

Vårt militära försvar skall, i samverkan med civila myndigheter, bevaka våra gränser, ha incidentberedskap och förmåga att anpassa sig till omvärldsförändringar. Det är den operativa försvarseffekten som skall styra och behovet är att vårt militära försvar skall kunna sättas in när FN kallar för att skilja kombattanter åt, möjliggöra humanitär hjälp och skydda människor mot våld, övergrepp och folkmord. Dessa behov lär tyvärr inte minska utan öka i takt med världens fortsatta oförmåga att förebygga och hantera konflikter på ett hållbart sätt. Miljöpartiet delar regeringens ambition att öka de internationella insatserna. Regeringen föreslår att pengar tillförs den internationella verksamheten. Miljöpartiet menar att pengar istället skall omfördelas inom ramen.

Miljöpartiet anser att Sverige skall ha ett militärt försvar som enbart utrustas, utbildas och organiseras för det som verkligen behövs och inte efter gårdagens behov, politiska dogmer, regionalpolitiska skäl eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Eller med andra ord: Det finns bättre sätt att stödja utsatta regioner än att bevara regementen. Det finns pengar och handlingsfrihet att tjäna när vi slipper utdragna och dyra kontrakt med krigsmaterielindustrin. Det finns behov av att reformera personalförsörjningssystemet och få bort politiska låsningar som förhindrar målsättningen om ett ökat internationellt engagemang. Vi är ganska bra på att planera för vad som kanske kan behövas om tio år, men nu behöver vi koncentrera oss på vad vi skall göra för att kunna uppfylla behoven i nutid.

Försvaret behöver en rad politiska beslut: Internationell verksamhet är dimensionerande och styrande för materielinköp, utbildnings- och personalförsörjningssystem. De förband som organiseras för den internationella verksamheten skall vara de som är efterfrågade, inga andra intressen får styra. Det är politiker som måste besluta om vilka förmågor som skall avvecklas.

Försvaret behöver också viss politisk avhållsamhet: Ingen klåfingrighet i grundorganisationen, regionalpolitik bedrivs på annat sätt. Inga nya uppgifter utan att besked samtidigt ges om vad som skall bort istället. Inget enögt stirrande på ett visst materielprojekt, förband eller någon annan dagsaktuell utmaning utan istället förmåga att tänka på hela systemet – den samlade systemeffekten. Alla särintressen är bra på att försvara just sin bit, utan att se till helheten. Därmed är det förödande när kompromisser mellan särintressen får avgöra politiska beslut. Det försvarsindustriella komplexet är omöjligt att mätta och det får inte heller utgöra ambitionsnivån.

Miljöpartiets viljeinriktning är klar, vi vill fortsätta att spara på det militära försvaret. Inte genom att osthyvla fram besparingar utan några riktlinjer till Försvarsmakten, utan genom att ta ansvar för att på allvar prioritera den internationella verksamheten, välja bort förmågor vi inte längre behöver och därmed göra ordentliga besparingar inom bl.a. materielanslaget. Miljöpartiet riktar i sitt budgetförslag den största delen av besparingarna mot anslaget 6:2 Materiel och anläggningar.

Från och med 2007 beräknas det nuvarande anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling under två anslag med följande benämningar: 6:2 Materiel och anläggningar samt 6:3 Forskning och teknikutveckling. Försvarsutskottet har uttryckt att anslagen och syftet med dessa måste vara tydliga. I betänkande 2005/06:FöU11 erinrar utskottet om vad det

Fel! Okänt namn på

uttalade i sitt betänkande 2005/06:FöU1, nämligen att fler anslag än för närvarande förbättrar riksdagens möjligheter att utöva sin finansmakt och kunna bestämma hur medlen för det militära försvaret skall användas. Miljöpartiet anser att en uppdelning av materielanslaget inte är tillräckligt för att tillgodose försvarsutskottets krav. Regeringen bör återkomma med en mer utvecklad modell för hur man avser förbättra riksdagens möjligheter att utöva sin finansmakt och kunna bestämma hur medlen för det militära försvaret skall användas.

Miljöpartiet kräver att regeringen i det internationella samarbetet aktivt driver att kvinnor ges fulla rättigheter att delta i freds-, demokrati- och återuppbyggnadsprocesser. En av förutsättningarna för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att involvera det civila samhället i fredsprocessen, vid fredsförhandlingar och försoningsarbete. Det förekommer alltför ofta att halva befolkningen, nämligen kvinnorna, helt stängs ute från detta arbete, trots att det generellt sett både är de som drabbas hårdast av konsekvenserna av ett krig och de som är mest benägna att samarbeta och söka fredliga lösningar. Jämställdhetsperspektivet måste genomsyra verksamheten på hemmaplan för att få trovärdighet.

4.2 Krishantering

Den tidigare regeringen tillsatte en särskild utredare som, med utgångspunkt i propositionen Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle (prop. 2005/06:133), har i uppdrag att se över och lämna förslag till utformningen av ett system med en krisledande myndighet (dir. 2006:81). Nu skriver regeringen att utredningen även bör ha möjlighet att ge förslag utanför befintliga konstitutionella ramar och att regeringen därför avser besluta om tilläggsdirektiv till utredningen.

Den nämnda utredningen är ett resultat av ett brett samförstånd kring krishanteringsfrågorna i Försvarsberedningen. Miljöpartiet anser att Försvarsberedningens förslag, t.ex. att inrätta en krisledande funktion, måste få genomslag och implementeras i närtid. Ett andra steg kan mycket väl vara att utredningen analyserar åtgärder som ligger utanför vår konstitutionella ram. Miljöpartiet anser således att utredningen först måste redovisa hur ett system med en krisledande funktion kan se ut, innan ytterligare steg eventuellt tas. Detta för att undvika att ett eventuellt tilläggsdirektiv fördröjer eller äventyrar implementering av den princip som riksdagens partier i full enighet har ställt sig bakom.

4.3 Strategi för deltagande i internationella insatser

Miljöpartiet delar regeringens ambitionsökning när det gäller internationella insatser. Vi anser dock att regeringen borde ta steget fullt ut och slå fast att internationell verksamhet skall vara dimensionerande och styrande för materielinköp, utbildnings- och personalförsörjningssystem.

Regeringen aviserar en kommande strategi för deltagande i internationella militära insatser. En sådan strategi skall enligt regeringen utgöra ett verktyg för att göra prioriteringar kring var Sverige skall delta med trupp och för att tillse att resurserna som avdelas används så effektivt som möjligt. Vidare skall prioriteringar i första hand göras utifrån svenska utrikes- och säkerhetspolitiska målsättningar. Svenskt deltagande, menar regeringen, kan motiveras både i situationer där den internationella insatsen direkt eller indirekt gagnar Sveriges säkerhet och i situationer där Sverige vill bidra till att upprätthålla freden, förhindra grava kränkningar av de mänskliga rättigheterna eller lindra nöd. Regeringen skriver att valet av hur Sverige skall delta måste också vara rationella utifrån tillgängliga resurser och kompetenser. En ytterligare utgångspunkt bör vara att det svenska deltagandet bidrar till uppbyggnaden av Sveriges försvarsförmåga. Andra faktorer som ska avgöra är det svenska inflytandet i den aktuella insatsen samt hur ett svenskt deltagande stärker Sveriges ställning inom organisationen som genomför insatsen och inom internationell krishantering allmänt.

Miljöpartiet anser att en strategi för Försvarsmaktens internationella verksamhet är välkommen. Men våra utgångspunkter skiljer sig från regeringens. Miljöpartiet anser att de förband som organiseras för den internationella verksamheten skall vara de som är efterfrågade och att inga andra intressen får styra. Vi anser att arbetet bör ta sin början i hur efterfrågan ser ut. Vad är det världssamfundet har behov av? Vilka av dessa behov har Sverige resurser, kunskap och erfarenhet i? Finns det möjligheter att komma överens om en slags arbetsfördelning t.ex. inom den nordiska kretsen? Detta möjliggör sammantaget en tydlig svensk nischning. Miljöpartiet anser att det är ohållbart ekonomiskt att anmäla hela bredden av förmågor och förbandstyper till internationella styrkeregister. De förband som anmäls måste både utrustas, bemannas och tränas.

Miljöpartiet anser också att frågan om internationell övningsverksamhet måste omfattas av strategin, så att ett samlat grepp tas över verksamheten. Vilka övningar bör prioriteras, är det några speciella kriterier för med vilka länder Sverige skall kunna öva tillsammans med eller ej etc.?

Miljöpartiet utgår från att den av regeringen aviserade strategin läggs till riksdagen för beslut samlat med en redogörelse för hur man avser att harmonisera aktuella anmälningar till internationella styrkeregister med denna strategi, både vad avser innehåll och beredskapstider.

4.4 Försvarsförvaltning

För att anpassa verksamheten inom det militära försvaret ansåg Försvarsberedningen i sin rapport i juni 2004 (Ds 2004:30) att riktade besparingskrav med tillhörande ambitionsminskningar skulle genomföras och fördelas enligt följande:

Fel! Okänt namn på

- ? En omstrukturering och reducering av verksamheten vid de totalförsvargemensamma myndigheterna. Reduceringarna bör omfatta besparingar på ca 1,5 miljarder kronor.
- ? En reducering av Försvarmaktens centrala ledning. Reduceringen bör leda till en besparing om minst 250 miljoner kronor.
- ? En reduktion av Försvarmaktens regionala territoriella verksamhet, försvarsplanering och hemvärnsutbildning m.m. Reduktionen bör leda till besparingar om minst 250 miljoner kronor.
- ? En ytterligare besparing på Försvarmakten om 1 miljard kronor.

Försvarsförvaltningsutredningen lämnade sedan förslag på hur kostnadsminskningarna inom Försvarmaktens centrala ledning och inom de övriga försvarsmyndigheterna skulle tas ut (SOU 2005:96). I samband med den tidigare regeringens skr. 2005/06:131 En ändamålsenlig styrning och förvaltning för försvaret tillstyrkte försvarsutskottet att kraftfulla åtgärder vidtas för att genomföra besparingar inom stabs- och förvaltningsverksamheten. Utskottet utgick från att regeringen med kraft driver arbetet så att besparingsprogrammet på ca 2 miljarder kronor till 2008 kan genomföras (bet. 2005/06:F6U11, rskr. 2005/06:265).

Miljöpartiet konstaterar att regeringen inom ramen för sin styrning av myndigheterna avser ge den närmare inriktningen för detta arbete. Det är knappast någon uttömmande beskrivning av hur Försvarsberedningens och försvarsutskottets viljeinriktning tillgodoses. Regeringen bör återkomma i vårens tilläggsbudget med en konkret redovisning för hur besparingarna förverkligas för budgetåret 2006/07 myndighet för myndighet.

Regeringen skriver också i propositionen att man avser överväga huruvida en avvecklingsorganisation bör organiseras eller ej samt hur detta i så fall skall gå till. Miljöpartiet har länge varit tillskyndare av ett system med avvecklingsorganisation eftersom vi ser många fördelar med ett sådant förfarande.

4.5 Insatsorganisation

Regeringen vill att riksdagen skall godkänna inriktningen på insatsorganisationens utformning för 2009, vilket ligger till grund för planeringen för 2007.

För det första avvisar Miljöpartiet regeringens förslag på en rad områden där man låser fast utvecklingen för lång tid, det gäller bl.a. förslag om nischer inom materieförsörjningen, materielplan samt insatsorganisationen. Om riksdagen ställer sig bakom regeringens förslag om hur insatsorganisationen skall se ut 2009, riskerar riksdagen att lägga fast en grund som redan när beslutet fattas krackelerar och där de långsiktiga konsekvenserna både är oklara och kontraproduktiva.

För det andra ställer sig Miljöpartiet frågan om det är rimligt att låsa fast insatsorganisationen utifrån att regeringen i en annan del av propositionen slår fast att man avser att utarbeta en nationell strategi för Sveriges deltagande i internationella militära insatser (se även ovan).

En sådan strategi "... skall vara ett verktyg för att göra prioriteringar kring var Sverige skall delta med trupp och för att tillse att resurserna som avdelas används så effektivt som möjligt. Prioriteringar bör i första hand göras utifrån svenska utrikes- och säkerhetspolitiska målsättningar. ... Valet av hur Sverige skall delta måste också vara rationella utifrån tillgängliga resurser och kompetenser. En ytterligare utgångspunkt bör vara att det svenska deltagandet bidrar till uppbyggnaden av Sveriges försvarsförmåga."

Miljöpartiet tolkar detta som att en sådan strategi inte kan få fullt genomslag med mindre än att både insatsorganisation och materielplan utformas efter det att strategin har slagits fast och att man därmed anpassar materielinköp och organisation efter de internationella ambitionerna. Om man avser att inrikta sig på att verka inom ett visst geografiskt område måste rimligen t.ex. materielinköp av utrustning som är klimatberoende påverkas av detta. Till dess att en sådan sammanvägd strategi läggs till riksdagen för beslut kan inte Miljöpartiet ta ställning till huruvida den föreslagna insatsorganisationen är rimlig och adekvat för uppgiften. Vi vill dock redan nu peka på två områden inom de marina stridskrafterna samt flygstridskrafterna.

4.5.1 Marina stridskrafter

Regeringens föreslagna insatsorganisation omfattar bl.a. fyra operativa ubåtar (varav två av Gotlands- och två av Södermanlandsklass) och sju ytstridsfartyg (varav fyra av Visby-, två av Stockholms- och en av Göteborgsklass). Miljöpartiet finner det något märkligt på flera sätt. Varför har regeringen lagt till en ubåt i insatsorganisationen jämfört med förra årets budgetproposition, utan att motivera de operativa skälen till detta? Dessa nya operativa skäl och bedömningar måste redovisas innan riksdagen kan ta ställning till lämpligheten i detta förslag. Det är också märkligt eftersom regeringen anför att Försvarsmakten har fått i uppdrag av den tidigare regeringen att redovisa en fortsatt materieförsörjning inom det marina området och att uppdraget kommer att redovisas i november 2006. Regeringen skriver också att Försvarsmakten under perioden skall:

- ? fullfölja anskaffningen av korvetter av Visbyklass,
- ? fullfölja utveckling och anskaffning av TMS samt
- ? genomföra studie avseende marina system.

För det första är det Miljöpartiets mening att det inte är seriöst att slå fast insatsorganisationens inriktning i dessa delar innan riksdagen kan göra en sammanvägd bedömning som inkluderar ovan nämnda redovisningar.

För det andra delar inte Miljöpartiet regeringens bedömning när det gäller behovet av Visbyserien eller TMS. Miljöpartiets uppfattning är att Visbyserien bör kortas med två båtar och att utveckling och anskaffning av TMS bör stoppas. Frågan om en eventuell satsning på en ny ubåt, A 26, har varit föremål för mycket diskussioner. Miljöpartiet anser inte att staten skall satsa pengar på A 26, vilket är en naturlig följd av vår uppfattning att Sverige måste prioritera vissa förmågor utifrån internationella behov och därmed välja bort andra. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

4.5.2 Flygstridskrafter

Försvarsmakten har i budgetunderlaget för 2007 redovisat en handlingsplan för fortsatt inriktning för JAS 39 Gripen. Målet för denna handlingsplan har varit att skapa en enhetlig och antalsmässigt reducerad flygplansflotta bestående av totalt 100 stycken JAS 39 C/D genom ombyggnad av 31 st befintliga JAS 39 A/B. Därmed bedömer Försvarsmakten att den operativa driften av systemet kan förlängas. Miljöpartiet utgår från att erforderliga medel för detta redan har inplanerats i den långsiktiga materielplanen, vilket därmed gör att det är svårt för riksdagen att ta ställning till regeringens materielredovisning utan att en redogörelse för ombyggnadsprojektet lämnas.

Regeringen skriver att denna del av budgetunderlaget för närvarande bereds och att man avser att återkomma om den fortsatta inriktningen för JAS 39 Gripen. Dock verkar det som om riksdagen ändå förväntas godkänna planerna på att omdefiniera objektsramen för JAS 39 Gripen. Regeringen skriver att man ... *avser i regleringsbrevet till Försvarsmakten för 2007 reglera den nya ekonomiska ramen samt anpassa strukturen för underenheterna*". Bakgrunden till detta är att Försvarsmakten har begärt en omdefiniering av objektsramen för JAS 39. I syfte att tillskapa allvädersförmåga för precisionsbekämpning föreslår Försvarsmakten att delobjektsramen för anskaffning av attackvapen utökas med 60 miljoner kronor så att GPS-stöttade laserstyrda bomber tillförs objektsramen. Totalt föreslås den nya objektsramen JAS 39 Gripen därmed ökas med 60 miljoner kronor och uppgå till 74 583 miljoner kronor i 2006 års prisläge samt omfatta oförändrad tid, det vill säga till och med 2009.

Miljöpartiet anser att det inte är rimligt att riksdagen godkänner en omdefiniering av objektsramen utan att regeringen samtidigt möjliggör en samlad bedömning av JAS-systemet där också regeringens kommande ställningstagande till förslaget om en enhetlig flygplansflotta bestående av totalt 100 stycken JAS 39 C/D finns med.

4.6 Materielfrågor

Försvarsutskottet har i flera betänkanden pekat på att redovisningen av materielanskaffningen behöver utvecklas och riksdagens inflytande stärkas (bl.a. bet. 2003/04:FöU6, rskr. 2003/04:194, bet. 2004/05:FöU4, rskr. 2004/05:143 och bet. 2005/06:FöU1, rskr. 2005/06:82). Regeringen anför att redovisningen avseende bl.a. beställningsbemyndigandet samt spårbarheten mellan materielanskaffning och stridskrafternas förmåga är utvecklad i propositionen, bl.a. med hänvisning till att riksdagen nu godkänner även utveckling och anskaffning av specifika materielobjekt. Det gjordes dock redan under 2006 års budgetproposition, dessutom utan de kryphål som regeringen nu vill införa.

Regeringen skriver nämligen: *"Det kommer under löpande verksamhet, t.ex. i pågående materielprojekt, att uppstå beslutssituationer som inte kunnat förutses i samband med att regeringen lämnar sin årliga budgetproposition till riksdagen. Dessa situationer kan ibland kräva en skyndsam hantering,*

Fel! Okänt namn på

särskilt mot bakgrund av regeringens strävan mot ökad andel internationella materielsamarbeten. Förändringar som kan leda till en sådan beslutssituation kan t.ex. röra förändrade förutsättningar i internationellt materielsamarbete och förändrade industriella förutsättningar. Inom ramen för de beslut som riksdagen fattar avseende materielförsörjning bör regeringen genom beslut kunna hantera uppkomna förändringar i förutsättningarna. I de fall sådana förändringar måste hanteras avser regeringen särskilt återskoppla sina ställningstaganden till riksdagen.”

Detta innebär i praktiken att regeringen tillskapar sig en generell möjlighet att undandra sig det inflytande som en enig riksdag vid ett flertal tillfällen har beslutat om. Miljöpartiet avvisar alla sådana undantag från kravet att underställa materielprojekt en prövning i riksdagen. Information i efterhand betackar vi oss för.

Regeringen vill att riksdagen godkänner att regeringen under 2007 får besluta om utveckling och anskaffning av nedan angivna materielprojekt och i övrigt får fatta nödvändiga beslut beroende på förändrade förutsättningar som inte kunnat förutses:

- ? anskaffning av gemensamt taktiskt radiosystem (GTRS),
- ? studie avseende marina system,
- ? anskaffning av gemensamt ledningssystem (SWECCIS) samt
- ? anskaffning av artillerigranat (Excalibur).

Miljöpartiet anser att propositionen lämnar en hel del övrigt att önska när det gäller spårbarhetsredovisningen mellan bl.a. operativa krav och materielprojekt. De krav som tidigare har ställts från alliansens sida på öppenhet kring kostnader, alternativa anskaffningsmöjligheter m.m. tillgodoses inte. Miljöpartiet hänvisar med glädje till den motion allianspartierna lade fram i frågan i försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU1 samt bjuder på ett citat ur Moderaternas motion 2005/06:Fö259:”I den redovisning regeringen nu lämnar riksdagen anges inte kostnaderna för de enskilda materielprojekten, inte heller om materielen finns att köpa på annat håll eller ens om insatsförsvaret har behov av den. Därför är det viktigt att den materielplan som föreläggs riksdagen är spårbar.”

Regeringen anser att förslaget till investeringsplan bör ses i ett helhetsperspektiv kopplat till målen för politikområdet, kraven på operativ förmåga och delförmåga, funktionernas och insatsorganisationens utveckling samt behovet av tillgång till kompetens. Miljöpartiet håller med om detta men drar en annan slutsats än att riksdagen bör godkänna denna investeringsplan samt materielprojekten för 2007. Genomgående i propositionen skriver nämligen regeringen att de mål för politikområdet man redogör för och kraven på operativ förmåga m.m. är de som den tidigare regeringen formulerade. Underförstått, såsom Miljöpartiet tolkar det, att de kommer att ändras i och med regerings-skiftet. Vi gissar att det kommer att ske under de år regeringen nu vill att riksdagen beslutar om vad gäller investeringsplan och insatsorganisation.

Miljöpartiet avvisar det förslag till ”materielmekanism” som redovisas i propositionen, avsnitt 3.8.1.5. Vi anser att förslaget helt enkelt är obegripligt

Fel! Okänt namn på

och innebär okända konsekvenser. Det går inte att ta ställning till förslaget på ett seriöst sätt i nuvarande form.

Sammantaget innebär detta att Miljöpartiet motsätter sig det godkännande av vad regeringen föreslår om anskaffning av viktigare materielprojekt, både vad gäller förslaget till investeringsplan för Försvarsmakten för 2007–2009, hemställan om att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 6:2 Materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda beställningar medför behov av framtida anslag på högst 40 900 000 000 kronor efter 2007, regeringens förslag om anskaffning av materielprojekt under 2007 (avsnitt 3.10.2) samt avvisar den så kallade ”materielmekanismen” av ovanstående skäl.

Tyvärr är det också nödvändigt att upprepa riksdagens krav på ökad öppenhet kring kostnadsredovisningar m.m. när det gäller materielredovisningen.

4.7 Exportfrämjande

Den globala vapenhandeln är ett stort säkerhetsproblem, inte bara för att den ökar mängden vapen i världen, utan även för att vapenköpen dränerar länderna på resurser som istället skulle kunna användas för att främja utveckling. Miljöpartiet vill att den svenska vapenexporten upphör. Innan det finns en majoritet för detta i Sveriges riksdag arbetar vi för att de nuvarande kriterierna för vapenexporten skall skärpas, bl.a. genom demokratikriterium. Vi vill stoppa export och följdleveranser till krigförande länder som t.ex. USA. Det behövs också internationella regler, därför stöder vi arbetet med en bindande internationell vapenhandelskonvention – arms trade treaty.

Regeringen verkar gå i motsatt riktning. I propositionen skriver regeringen att det är viktigt att ”... *tidigt väga in exportmöjligheter som en faktor i materieförsörjningen*”. Vidare anser regeringen: ”*Regeringskansliet och myndigheterna skall fortsätta att utveckla formerna för exportstödet till försvarsindustrin. ... Exportmöjligheterna bör också beaktas och lyftas fram vid deltagande i internationella fora, exempelvis inom ramen för EU:s försvarsbyrå (EDA) och inom FA/LOI.*”

Miljöpartiet avvisar detta. Det måste vara strikt militära behov som vägs in inför en anskaffning av materiel, inte industripolitiska konsekvenser. Det hör inte hemma i försvarsbudgeten.

4.8 Nischer för materieförsörjningen

Miljöpartiet anser att internationell verksamhet skall vara dimensionerande och styrande för materielinköp och att de förband som organiseras för den internationella verksamheten skall vara de som är efterfrågade, inga andra intressen får styra. Denna uppfattning, samt det faktum att regeringen avser återkomma med en nationell strategi för Sveriges deltagande i internationella militära insatser, gör att det är Miljöpartiets uppfattning att det vore kontra-

produktivt att i dagsläget slå fast de nischer som regeringen presenterar. Nischerna för materielförsörjningen bör istället följa den strategi för samarbete och ansvarsfördelning, utifrån de internationella insatserna, som Miljöpartiet efterfrågar inom bl.a. det Nordiska samarbetet. Miljöpartiet avvisar därför regeringens inriktning i denna del.

4.9 Försvarsmiljöfrågor

I regleringsbrev för 2006 gavs Försvarsmakten uppdraget att utarbeta metoder för att säkerställa att miljöskydd ur ett hållbarhetsperspektiv beaktas vid internationella övningar och insatser. Ett system skall vara infört före 2008. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning för hur arbetet med dessa metoder fortlöper. Sverige ligger internationellt väl framme i kunskaper inom området miljö- och hälsoskydd i försvarssammanhanget. Det är en position som kan utnyttjas i det internationella samarbetet, men det är också en position som måste försvaras genom ökade satsningar inom området.

Miljöpartiet anser att regeringen skall återkomma till riksdagen med en redovisning över pågående arbete samt en handlingsplan för ett intensifierat och utvecklat arbete inom försvarsmiljöområdet när det gäller det internationella samarbetet. Som exempel kan nämnas att Sverige inom ramen för EU-samarbetet har rest frågan om miljö- och hälsoskydd vid EU-ledda militära operationer och föreslagit att ett förslag skall utarbetas om "principles and guidelines on environmental and health protection in EU led military operations and other ESDP activities". Inom den Europeiska försvarsbyrån (EDA) bör Sverige verka för att miljöhänsyn tas i EDA:s arbete med förmågor, forskning, teknikutveckling och materiel.

4.10 Jämställdhet och arbete mot diskriminering

Vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 antogs en handlingsplan mot diskriminering av kvinnor som ålägger länderna att vidta åtgärder och vid behov anpassa lagar och praxis för att undanröja alla hinder för jämställdhet. Fem år senare samlades representanter från regeringar och frivilligorganisationer från hela världen i New York för att följa upp Pekingdeklarationen. På denna konferens, känd som Peking + 5, belystes bl.a. kvinnors roll i kris och konflikt och bristen på åtgärder för att införliva kvinnor i fredsprocessen.

Som en konsekvens av att dessa frågor lyftes upp på agendan antog FN:s säkerhetsråd den 31 oktober 2000 resolution 1325. Det är ett juridiskt bindande dokument som behandlar frågan om krigets påverkan på kvinnor och kvinnors deltagande i konfliktlösning och arbete för långsiktig fred. Den slår bl.a. fast att det internationella samfundet måste uppmärksamma och ta speciell hänsyn till kvinnors utsatta situation under krig samt att FN:s medlemsländer måste verka för att involvera kvinnor i fredsbyggande och konfliktlösande arbete.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet anser att det är viktigt att vårt internationella engagemang ökar kvinnors delaktighet i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter samt att fortsatt medvetet arbeta för en implementering av FN:s resolution 1325 och avsevärt öka kvinnors deltagande i både civila och militära insatser. Kvaliteten på insatserna höjs även genom att värdlandets kvinnor på ett tydligare vis omfattas av insatserna. När det gäller kvinnors delaktighet och genusperspektivets genomslag i säkerhetspolitiken är det helt centralt med det opinionsarbete och utbildningsinsats som organisationer t.ex. Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet samt insamlingsstiftelsen Kvinna till Kvinna genomför. Dessa frågor driver långt ifrån sig själva.

Regeringen skriver att resolution 1325 inte får bli enbart en läpparnas beaktelse. Därför måste Sverige verka för ett antal konkreta åtgärder. Sverige bör bl.a. arbeta för att fler kvinnor skall finnas med i de internationella insatsstyrkor som skickas ut. Vidare bör utbildningen av dem som skall delta i en mission förbättras ytterligare när det gäller respekten för kvinnor och förståelsen för vad kvinnor och barn kan råka ut för. Det är bra, men Miljöpartiet saknar en beskrivning av vad regeringen avser göra för att implementera detta. Hur ser de konkreta förslagen ut?

Försvarsledningen markerar kraftfullt när oacceptabla beteenden som innebär diskriminering rapporteras inom organisationen. Arbetet med att få attityder som motverkar diskriminering att sippra ner och sätta sig i organisationen, så att värderingarna omfattar alla Försvarsmaktens soldater och anställda, fortsätter. Försvarsledningen måste ha den politiska ledningens stöd i detta arbete, och det är viktigt att kraftfulla signaler om vad som är oacceptabla beteenden kommer från regeringen och försvarsministern.

Miljöpartiet yrkar att den nya regeringen redovisar sin syn på det arbete som Försvarsmakten och dess stödmyndigheter hittills har genomfört inom jämställdhetsområdet, inklusive den nationella handlingsplan för genomförande av resolution 1325 som den tidigare regeringen antog i juni 2006 samt det arbete som bedrivs mot diskriminering. Regeringen bör redovisa sin syn på hur arbetet bör bedrivas i fortsättningen samt de mål man anser skall vara uppfyllda inom en viss tid.

4.11 Pliktfrågor

De stora förändringar avseende uttag av pliktpersonal, kontraktsanställda soldater och ett nytt utbildningssystem m.m. som har skett under de senaste åren motiverar enligt Miljöpartiets mening en parlamentarisk utredning om pliktens tillämpning och framtid utifrån de förändringar som har skett inom försvaret och de internationella ambitionerna.

Miljöpartiet anser att personalförsörjningen skall baseras på rekrytering och inte på plikt. Vi anser att den nuvarande pliktlagen skall ändras innebärande att skyldigheten att mönstra och tjänstgöra i försvaret tas bort och att ett system med frivillig mönstring för kvinnor och män införs.

4.12 Utredning maritim verksamhet

Miljöpartiet saknar regeringens syn på den av Förvarsberedningen i full enighet efterlysta översynen av utformningen av den maritima verksamheten, inklusive myndighetsstrukturer och myndighetsansvar, i syfte att skapa bättre merutnyttjande, samutnyttjande och samordnad verksamhet. Miljöpartiet anser att en sådan översyn är väl motiverad, och det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.13 Personalförsörjning

Ett väl fungerande personalförsörjningssystem är av avgörande betydelse för Förvarsmaktens möjligheter att utföra sina uppgifter. I betänkandet Vissa personalfrågor i Förvarsmakten (bet. 2005/06:FöU5) framhöll försvarsutskottet vikten av den översyn av personalförsörjningssystemet som Förvarsmakten då genomförde. Utskottet utgick vidare från att regeringen skulle återkomma med en redovisning av hur personalförsörjningssystemet utvecklas samt förslag till eventuella riksdagsbeslut.

Regeringen anför i propositionen att det är angeläget att klarlägga i vilka avseenden som principerna för personalförsörjningen behöver förändras och vilka konsekvenser detta får för dagens författningsreglering. Regeringen avser återkomma till riksdagen med den redovisning och de eventuella förslag till riksdagsbeslut som kan vara nödvändiga för att uppnå en effektiv personalförsörjning utifrån den försvarspolitiska inriktningen.

Miljöpartiet delar i allt väsentligt Förvarsmaktens syn på hur personalförsörjningssystemet bör se ut utifrån ett flerkarriärsystem. Det finns en bred politisk enighet om grunderna, vilket i sin tur möjliggör en snabb process. Miljöpartiet anser att regeringen har ett stort ansvar för att skyndsamt ge Förvarsmakten de verktyg man behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter, speciellt avseende den internationella inriktningen. Systemet skall utvecklas i linje med de förslag som Förvarsmakten har lämnat. Det får inte bli några långdragna översyner eller en saktfärdig hantering i Regeringskansliet.

4.14 Hemvärnsmän och förvaring av vapen i hemmet

Hemvärdet skall fram till 2008 minska sin organisation ytterligare, till 60 bataljoner i enlighet med den försvarspolitiska inriktningen 2004. Förbandsutvecklingen inom hemvärdet anpassas också till Förvarsmaktens förändrade uppgifter och organisation. Anpassningen innebär ytterligare differentiering och utveckling av nya förmågor samt tillförsel av materiel. För 2007 innebär detta att nya förmågor inom bl.a. områdena ytövervakning, fältarbeten, CBRN och trafikreglering utvecklas samt att ett nytt utbildningssystem utvecklas.

Fel! Okänt namn på

Hemvärnet skall kunna verka inom ramen för uppgifterna:

- ? möta väpnat angrepp
- ? hävda territoriell integritet
- ? lämna stöd till samhället vid svåra påfrestningar

Miljöpartiet anser att det är hög tid att genomföra en förändring av villkoren för hemvärnsmäns möjlighet att förvara vapen i hemmet. Det framstår inte som rimligt att beredskapstiderna för de situationer där hemvärnsmän måste bära vapen är sådana att det krävs så snabb tillgång till vapnet att det måste förvaras i hemmet. Det har dessutom skett en del tillbud som har ställt denna fråga på sin spets, utan att åtgärder ännu har vidtagits.

4.15 En vidgad frivilligkrets

De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet finansieras genom utbildningsuppdrag och organisationsstöd. Försvarsmakten har betalat ut knappt 93 miljoner kronor till de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet. Försvarsmakten anger att myndighetens behov av kompetens och förmågor skall vara styrande för uppdragen till de frivilliga försvarsorganisationerna. Regeringen skriver att man delar denna uppfattning och att bedömningen är att den genomförda verksamheten har uppfyllt målen för verksamheten.

Försvarsberedningen har i sin rapport ”En strategi för Sveriges säkerhet – Försvarsberedningens förslag till reformer” (Ds 2006:1) lämnat följande förslag:

”Med utgångspunkt i de positiva erfarenheterna från verksamheten inom de frivilliga försvarsorganisationerna bör nu alla organisationer som med uthållighet och kvalitet bidrar till samhällets krishanteringsförmåga kunna komma ifråga för ekonomiskt stöd.”

Det saknas i regeringens proposition. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag till hur detta kan implementeras.

Stockholm den 31 oktober 2006

Peter Rådberg (mp)

Karla López (mp)

Per Bolund (mp)